

Демонстрація на розі вулиць Хрещатик і Бібіковського (нині Шевченка) бульвару у Києві. Березень 1917 р. Знято з Бесарабського ринку

**«Єднаймося, братаймося в
товариство чесне – хай
братерством, щирими трудами
Україна воскресне»**

Іван Франко

22 січня – День соборності України

Українська маніфестація в Києві Літо 1917 р.

Мітинг на вулицях Києва з нагоди проголошення Української Народної Республіки.
Листопад 1917 р.

Перший курінь шостої бригади Української Галицької Армії. 17 листопада 1919 р.

Проголошення акту злуки на Софіївській площі в Києві. 22 січня 1919 р. Знято з дзвіниці Софіївського собору. На горизонті видно ще не зруйнований більшовиками Михайлівський Золотоверхий

Молебень на Софіївській площі в Києві з нагоди проголошення Акту Злуки УНР ЗУНР
.Цивільні познімали головні убори. В центрі Симон Петлюра та Володимир
Винниченко. 22 січня 1919 р.

ВІСТНИК

державних законів і розпорядків

Західної Области Української Народної Республіки.

1. Випуск.

Виданий 31. січня 1919.

Річник 1919.

Зміст: (ч. 1—7) 1. Ухвала У. Н. Р. про злуку Західно-Української Республіки з Українською Народною Республікою. — 2. Закон про спосіб оповіщення законів і розпорядків. — 3. Закон про незайманість членів У. Н. Р. — 4. Закон про Виділ У. Н. Р. — 5. Закон про незайманість членів У. Н. Р. — 6. Розпорядок в справі вонних чинить осіб необов'язаних до військової служби. — 7. Розпорядок в справі виплати одноразового надзвичайного додатку чинним урядникам і функціонерам державним, урядникам і функціонерам управлінням до смертності, вдовам і сиротам по них та робітникам залізничним.

1.

Ухвала

Української Національної Ради з дня 3. січня 1919 р. про злуку Західно-Української Народної Республіки з Українською Народною Республікою.

Українська Національна Рада постановила:

Українська Національна Рада, виконуючи право самоозначення Українського Народу, проголошує торжественно з'єднати з нинішнім днем Західно-Української Народної Республіки з Українською Народною Республікою в одну, одноцільну, суверенну Народну Республіку.

Зміряючи до найкоршого переведення цієї злуки, Українська Національна Рада затверджує передступний договір про злуку, заключений між Західно-Українською Народною Республікою і Українською Народною Республікою дня 1. грудня 1918 р. у Хвастові, та поручає Державному Секретаріатові негайно розпочати перего-

вори в київським правительством для сфіналізованя договору про злуку.

До часу, коли зберуться установчі збори з'єдненої Республіки, законодавчу владу на території бувшої Західно-Української Народної Республіки виконує Українська Національна Рада.

До тогож самого часу цивільну і військову адміністрацію на агаданій території веде Державний Секретаріат, установлений Українською Національною Радою, як її виконуючий орган.

За Виділ Української Національної Ради:
Др Горбачевський, в. р.   Др Пестушевич, в. р.

2.

Закон

з дня 4. січня 1919 р. про спосіб оповіщення законів і розпорядків.

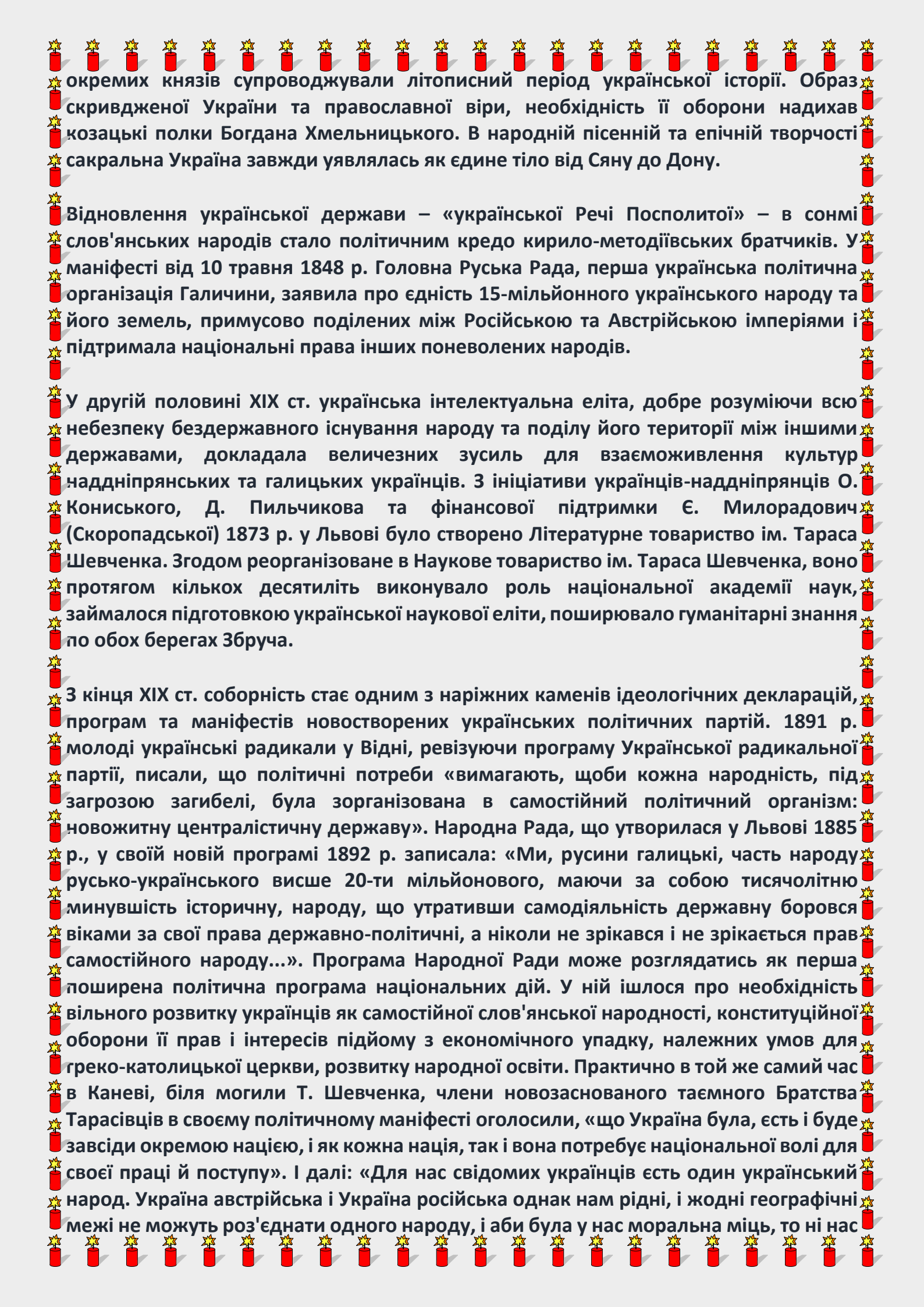
Українська Національна Рада постановила:

Ухвала Української Національної Ради про злуку Західно-Української Народної Республіки і Української Народної Республіки. 3 січня 1919 р.

День Соборності України: історія виникнення традиції й свята

22 січня Україна відзначає День Соборності, приурочений до Акту об'єднання цього дня Української Народної Республіки та Західноукраїнської Народної Республіки.

Соборність українських земель має глибоке історичне коріння, спирається на споконвічну мрію народу про власну незалежну, соборну державу та є інтегральним результатом складного і довготривалого процесу її формування. В часи феодального роздроблення земель Київської Русі заклики до спільних дій

окремих князів супроводжували літописний період української історії. Образ скривдженої України та православної віри, необхідність її оборони надихав козацькі полки Богдана Хмельницького. В народній пісенній та епічній творчості сакральна Україна завжди уявлялась як єдине тіло від Сяну до Дону.

Відновлення української держави – «української Речі Посполитої» – в сонмі слов'янських народів стало політичним кредо кирило-методіївських братчиків. У маніфесті від 10 травня 1848 р. Головна Руська Рада, перша українська політична організація Галичини, заявила про єдність 15-мільйонного українського народу та його земель, примусово поділених між Російською та Австрійською імперіями і підтримала національні права інших поневолених народів.

У другій половині XIX ст. українська інтелектуальна еліта, добре розуміючи всю небезпеку бездержавного існування народу та поділу його території між іншими державами, докладала величезних зусиль для взаєможивлення культур наддніпрянських та галицьких українців. З ініціативи українців-наддніпрянців О. Кониського, Д. Пильчикова та фінансової підтримки Є. Милорадович (Скоропадської) 1873 р. у Львові було створено Літературне товариство ім. Тараса Шевченка. Згодом реорганізоване в Наукове товариство ім. Тараса Шевченка, воно протягом кількох десятиліть виконувало роль національної академії наук, займалося підготовкою української наукової еліти, поширювало гуманітарні знання по обох берегах Збруча.

З кінця XIX ст. соборність стає одним з наріжних каменів ідеологічних декларацій, програм та маніфестів новостворених українських політичних партій. 1891 р. молоді українські радикали у Відні, ревізуючи програму Української радикальної партії, писали, що політичні потреби «вимагають, щоби кожна народність, під загрозою загибелі, була зорганізована в самостійний політичний організм: новожитну централістичну державу». Народна Рада, що утворилася у Львові 1885 р., у своїй новій програмі 1892 р. записала: «Ми, русини галицькі, часть народу русько-українського висше 20-ти мільйонового, маючи за собою тисячолітню минувшість історичну, народу, що утративши самодіяльність державну боровся віками за свої права державно-політичні, а ніколи не зрікався і не зрікається прав самостійного народу...». Програма Народної Ради може розглядатись як перша поширена політична програма національних дій. У ній ішлося про необхідність вільного розвитку українців як самостійної слов'янської народності, конституційної оборони її прав і інтересів підйому з економічного упадку, належних умов для греко-католицької церкви, розвитку народної освіти. Практично в той же самий час в Каневі, біля могили Т. Шевченка, члени новозаснованого таємного Братства Тарасівців в своєму політичному маніфесті оголосили, «що Україна була, єсть і буде завсіди окремою нацією, і як кожна нація, так і вона потребує національної волі для своєї праці й поступу». І далі: «Для нас свідомих українців єсть один український народ. Україна австрійська і Україна російська однак нам рідні, і жодні географічні межі не можуть роз'єднати одного народу, і аби була у нас моральна міць, то ні нас

не зможть відірвати від Галичини, ні Галичини від нас, бо ідеї, духу розірвати на два шматки не можна, як нічим не можна спинити Дніпрової течії: вона завжди опиниться у морі, які б перепони не були».

Образ одної, єдиної нероздільної вільної самостійної України «від гір карпатських аж по кавказькі», сформований М. Міхновським 1900 р., став загально визнаним національним ідеалом, на якому зійшлися політичні сили України початку ХХ ст., в наступні десятиліття ідея соборності залишалась інтегральним чинником і чи не єдиним недискусійним положенням програмних цілей усіх течій національно-визвольного руху.

Перша світова війна створила небезпечний прецедент, поставивши великі маси українців в лави воюючих одна з одною ворожих армій. Одночасно війна, яка обернулася шерегом революцій, створила якісно нові можливості для відновлення української державності та реалізації соборницьких прагнень. Проголошення Центральною Радою Української Народної Республіки стало центральною подією Української революції 1917 – 1921 рр., логічним завершенням довготривалого національно-визвольного руху. IV Універсалом Центральної Ради і на мирових переговорах в Бересті з країнами Четверного блоку УНР твердо заявила про соборницьку перспективу своєї державної політики. Революція 1918 р. в Австро-Угорщині посилила надії українців Наддністров'я на здобуття права власного самовизначення, а факт існування державності на Великій Україні надавав їм упевненості в неминучості об'єднання нації в єдиній Українській Соборній Самостійній Державі.

6 жовтня 1918 р. на урочистому відкритті Державного Українського університету в Києві велике враження на присутніх справив виступ депутата австрійського парламенту д-ра Л. Цегельського, який зокрема виголосив: «Переповнене моє серце почуттям радості і тріумфу! Сьогодні положено найкращий камінець під будучину українського народу. Українська нація прилучилася до європейської культури, і це прилучення є найкращою запорукою, що Україна не загине. Я вірю, я левен в тому, що ви, браття, пригорнете й нас, галичан, до себе...». Злука двох частин одного народу закономірно мусила настати, її передчуття вже оволоділо умонастроями українців.

18 жовтня 1918 р. у Львові сформувалася Українська Національна Рада (УНРада) на чолі з Євгеном Петрушевичем, яка взяла у свої руки владу в західно-українських землях, проголосила, що Східна Галичина, Північна Буковина та Закарпаття, які «творять цілісну українську територію, уконститууюються... як Українська держава». Відповідальність боротьби за державність згуртовувала галицьких українців, змушувала шукати ефективні політичні рішення. УНРада заявили про намір творити національну державність і інкорпоруватися у єдину соборну державу, яка вже існувала на Великій Україні. Ідея соборності українських земель набула державного статусу. Важливим є й факт легітимності завершальної стадії

балконах портрети і погруддя Тараса Шевченка, прибрані національними стрічками, і також прапори. На Триумфальній арці при вході з Володимирської вулиці до Софійської площі старовинні герби Східної України і Галичини. По всьому майдані на стовпах герби чи не всіх українських губерній і плакати. Об одинадцятій ранку під звуки музики почали йти сюди українські піхотні частини, артилерія та самострільні команди, котрі стали шпалерами з усіх чотирьох боків площі. За військом рушили люди, зібралася велика кількість народу, заповнила всю площу й сусідні вулиці. Чимало з присутніх забралися на дерева, щоб звідти краще побачити дійство. Розміщенням делегацій по місцях та всім церемоніалом свята завідував артист Микола Садовський. Незабаром поперед війська стали нові шерехи з учнів, котрі в супроводі вчителів прийшли з національними прапорами і плакатами. З численних делегацій, що прибули на урочистості, першими з явилися службовці залізниць з великим транспарантом, на якому було написано: Слава українським Героям! Опісля надійшли делегації від міністерств та інших установ, були хресні ходи з усіх київських церков.

Духовенство зібралось у Софійському соборі на Службу Божу. Її правив єпископ черкаський Назарій. На майдані стає дедалі тісніше. Займають свої місця члени Галицької делегації, урядовці з головою Ради Міністрів Володимиром Чехівським, делегати Трудового Конгресу, представники Національного Союзу, найвищі цивільні та військові достойники, закордонні дипломати.

О дванадцятій під урочисті звуки дзвонів з Мазепинської дзвіниці й інших церков та гук гармат з Печерська із Софійського собору виходить на площу і стає навколо збудованого там аналою духовенство з хоругвами. У церковній процесії архієпископ катеринославський Агапіт і єпископи: мінський Георгій, вінницький Амвросій, черкаський Назарій, канівський Василь, уманський Дмитрій.

У тиші, що запала на якусь хвилину, здалеку почулися поклики «Слава!» на честь членів Директорії, котрі під'їжджали на автомобілях. Військовий оркестр грає Національний Гімн. Настає найурочистіший момент свята. Акт Соборності розпочав своїм привітанням представник Української Національної Ради, голова Галицької делегації Лев Бачинський, а Лонгин Цегельський зачитав заяву Президії Української Національної Ради і Державного Секретаріату про волю ЗУНР об'єднатися в одну Українську соборну державу. Цю заяву всі учасники сприйняли довготривалими оплесками.

Промовляв голова Директорії Володимир Винниченко, а професор Федір Швець виголосив текст Універсалу Соборності. Після цього архієпископ Агапіт відслужив з духовенством молебень у намірах українського народу й Української держави. Відбувся військовий парад галицького легіону Січових Стрільців, якими командував полковник Євген Коновалець.

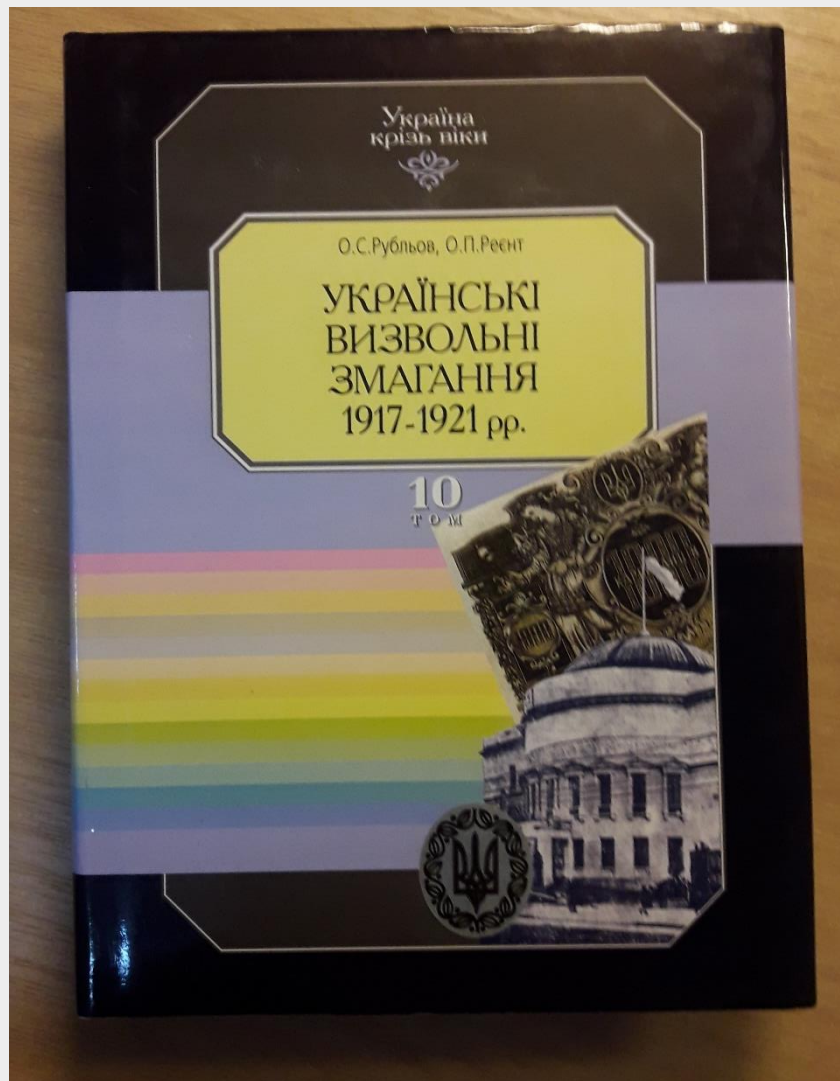
Наступного дня Акт злуки був схвалений Конгресом Трудового народу України. Акт Соборності надав завершеної форми самостійній українській державі. Він став яскравим фіналом складного і тривалого шляху українців до консолідації етносу, перетворення його в єдину політичну націю, а також об'єднання території його споконвічного проживання в межах єдиної української держави.

У реальних обставинах 1919 р., коли Україна опинилась оточеною колом фронтів, УНР не вдалося відстояти. Об'єднавча акція 1919 року залишила глибинний слід в історичній пам'яті українського народу. В українській суспільно-політичній думці ХХ ст. Україна інтерпретувалася лише як соборна держава. Етнонаціональна консолідація спиралася на такі засадничі підвалини, як спільне історичне минуле, спорідненість етнокультурних процесів, єдиний національно-визвольний рух ідеали свободи і незалежності. Іншими словами соборництво відіграло і відіграє роль наріжного каменя сучасної української національної ідеї, важливої складової становлення української політичної нації. Не випадково в роки радянської влади про подію 22 січня 1919 р. публічно не згадувалося, вона була табуїзована. Проте в пам'яті народу залишалася живою, 1990 року на її честь Народний рух України організував живий ланцюг від Львова до Києва, який окрилив і надихнув Україну, змусив повірити у власні сили і перестати боятись режиму.

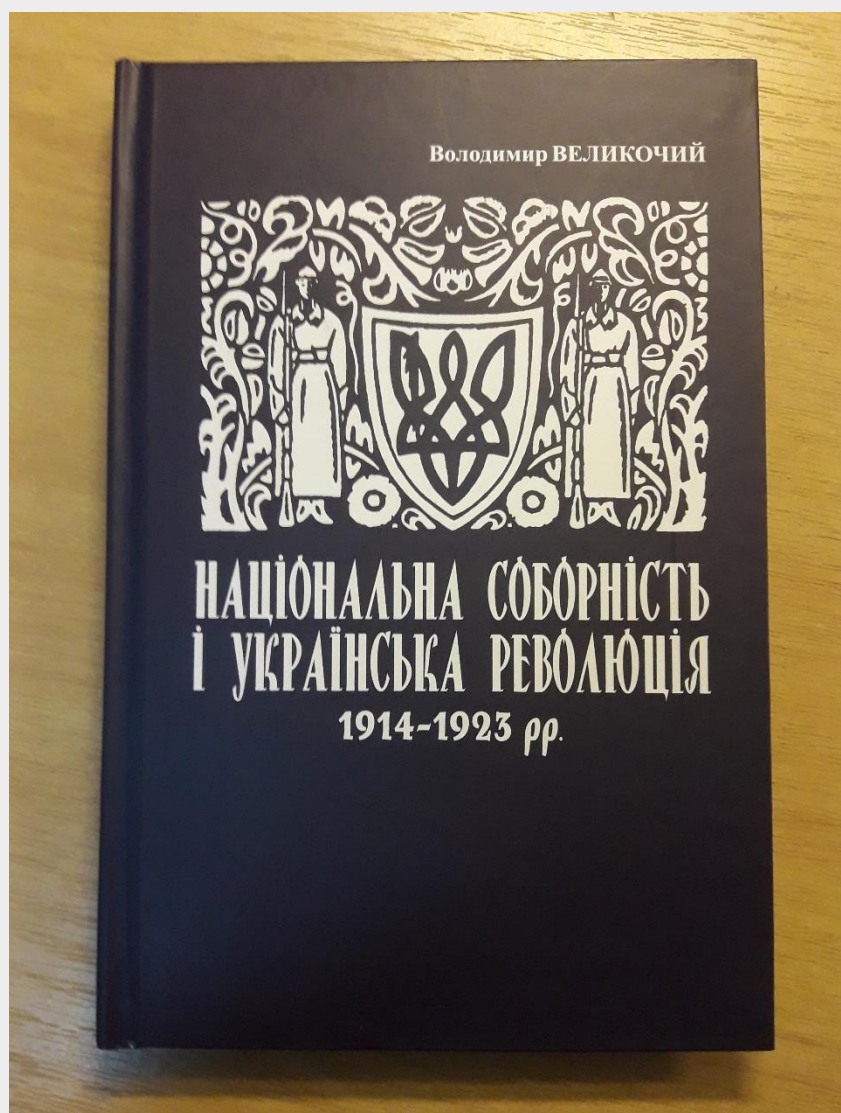
Прикметно, що день Соборності припадає на період великої радості від Різдва Христового, радості людини, що благоговіє перед таїною Спасіння, переживає чудо великого оновлення. Утвердження єдності народу у соборній державі, чуття великої родини як у далекому 1919, так і сьогодні завжди було і є чудом оновлення.

*Владислав Верстюк
доктор історичних наук, професор.
За матеріалами сайту "Український просвітницький інститут"
Далі шукати і представляти книги з бібліотеки ОІППО*

Рекомендовані книги

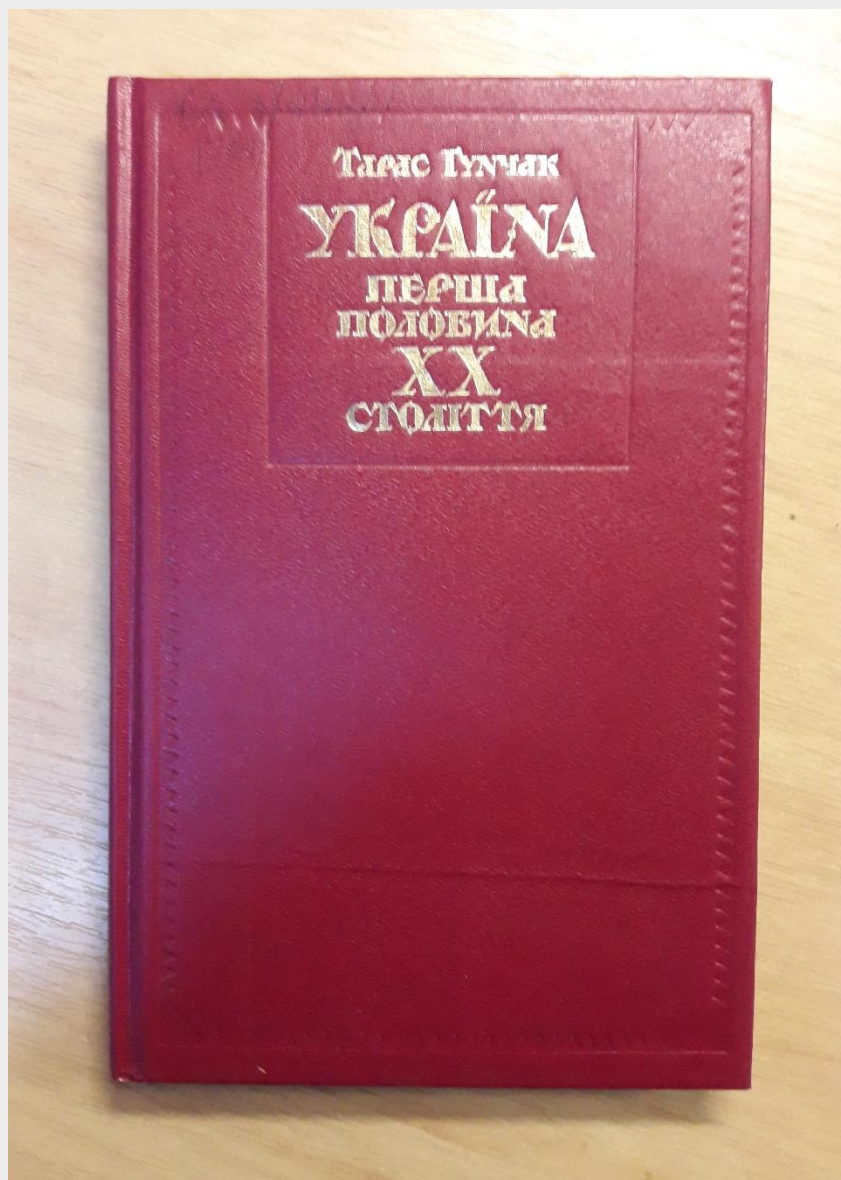
Україна крізь віки. [Т. 15 т.]. Т.10 . Рубльов О.С., Реєнт О.П.
Українські визвольні змагання 1917-1921 рр. – К.: Видавничий Дім
«Альтернативи», 1999. -319 с. : іл.

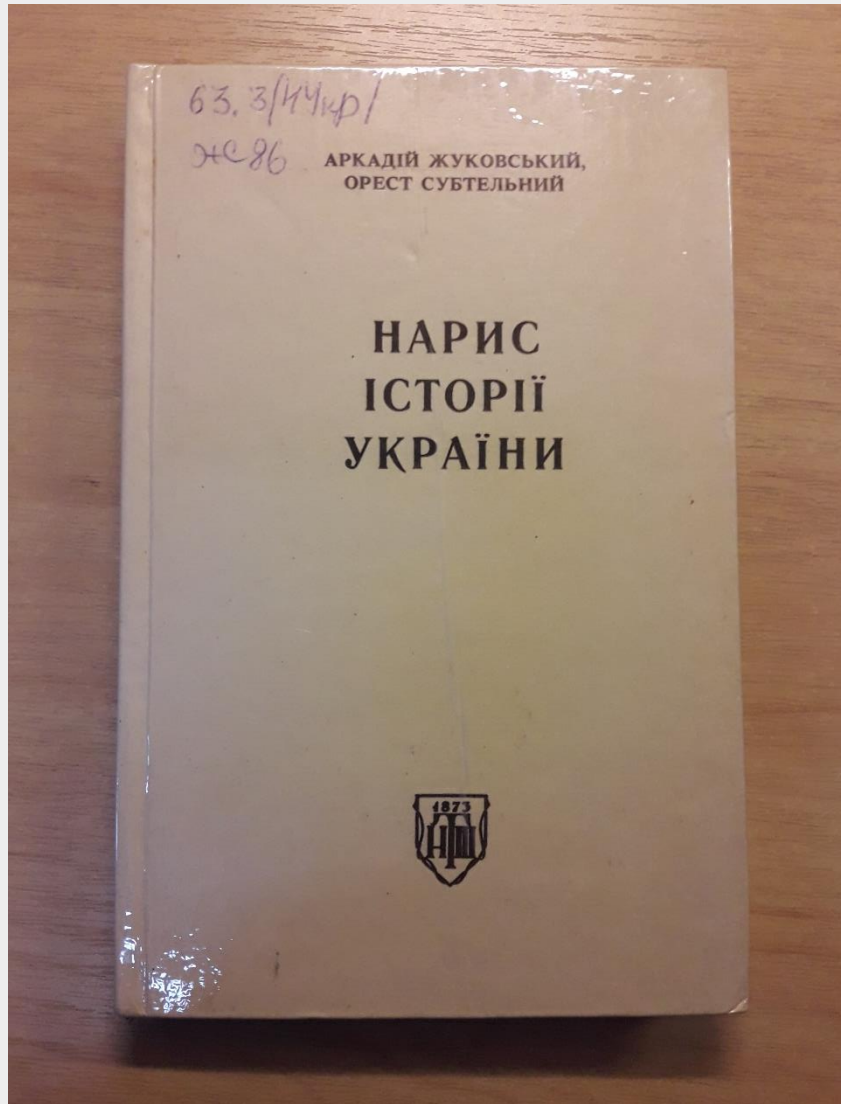
Великочий В. Національна соборність і українська революція 1914-1923 рр. : історіографічні силуетки /В. Великочий. – Івано-Франківськ : лілея-НВ, 2022. – 160 с.

Бойко О.Д. Історія України : навчальний посібник / О.Д. Бойко. – 3-те вид., виправл., допов. – К.: Академвидав, 2007. -688 с. – (Серія «Альма-матер»)

Гунчак Т. Україна. Перша половина ХХ століття : нариси політичної історії / Т. Гунчак. – К.: Либідь. 1993. -288 с.

Жуковський А., Субтельний О. Нарис історії України / А. Жуковський, О. Субтельний; ред. : Я. Грицак, О. Романів. – Львів : Наукове товариство імені Т. Шевченка, 1992. -230 с.

Бібліотека ОППО

січень, 2023 р.